

עיני ונתניהו: שת"פ הקרקעות הגדול

:: דני גוטוויין

בעתידו הפוליטי. אין להתבלבל, זאת אינה שחיתות, זו מדיניות - שיש להיאבק בה - הבונה כוח חברתי שיוסיף לבסס את שלטון ההון בישראל.

רבים מתנגדים להפרטת המינהל מתוך חשש שהדבר יאפשר ל"גורמים עוינים" להשתלט על קרקעות המדינה. זאת אכן אפשרות, אלא שיש לברר מיהם "הגורמים העוינים" ומהי "השתלטות עוינת" בהקשר זה. ואכן, דומה שלפני שראשון השייחים הסעודיים יתחיל להרהר ברכישת קרקעות המדינה, כבר ישתלטו עליהן אוליגרכים כחול-לבן, שיוסיפו למוטט את החברה הישראלית ולדרדר אותה לכיוון העולם השלישי.

עוד בטרם הופרט המינהל, כבר מאיים הציר עיני-נתניהו למוטט את הקרן הקיימת לישראל. עיקרו של המושג "קרקע הלאום", המהווה את הרעיון המכונן של הקק"ל, הוא רעיון השליטה הציבורית בקרקע. ככזה הוא ממוקד פחות בניגוד היהודי-ערבי ויותר בניגוד שבין ויסות ציבורי של הכלכלה והחברה לבין

הפרטת מנהל מקרקעי ישראל היא עוד שלב, אם לא גולת הכותרת, של מדיניות ההפרטה שמקדם בנימין נתניהו. מניעיו של נתניהו ידועים. פחות ברור מדוע תומך גם עופר עיני בהפרטת המינהל ומדוע נגרת אחריו מפלגת העבודה, תוך בגידה בשיירי עקרוניתיה. אחת מן התביעות המרכזיות של המתנגדים להפרטת המינהל היא העמדת המהלך לדיון ציבורי כדי שניתן יהיה לחשוף את משמעויותיו ולדון בהשלכותיהן. כחלק מכך יש גם לבחון את ההיגיון הפוליטי העומד בבסיסו של הציר עיני-נתניהו.

הפרטת המינהל תיצור עושר חדש. בהתאם לחוקי המשחק של משטר ההפרטה - ובמרכזם, הון ושלטון - יהפוך העושר הזה לחגורת תמיכה לגורמים הפוליטיים שיאפשרו את ביזת הקרקעות ואשר יוסיפו לספק לה הגנה חוקית בעתיד. בהפרטת מינהל מקרקעי ישראל, משקיע אפוא נתניהו

אין להתבלבל, זאת אינה שחיתות, זו מדיניות - שיש להיאבק בה - הבונה כוח חברתי שיוסיף לבסס את שלטון ההון בישראל.

הציר עיני-נתניהו מבוסס על הגיון דומה לזה העומד ביסוד בריתו של עיני עם נשיא התאחדות התעשיינים, שרגא ברוש.

המאבק כנגד הפרטתו של מינהל מקרקעי ישראל הוא אפוא מאבק במדיניותו של עיני לא פחות מכפי שהוא מאבק כנגד מדיניותו של נתניהו

לייבש את הביצה" וכל שנותר הוא "להיאבק ביתושים". גם אם יכול להיות ויכוח, האם גישה טרייד-יוניוניסטית צרה זו משרתת את ההסתדרות - והיא לא - אין ספק שהיא הרסנית למפלגת העבודה ולסוציאל-דמוקרטית הישראלית.

המאבק כנגד הפרטתו של מינהל מקרקעי ישראל הוא אפוא מאבק במדיניותו של עיני לא פחות מכפי שהוא מאבק כנגד מדיניותו של נתניהו. קווי המחלוקת בשאלת הפרטת המינהל עשויים לסמן את קו השבר שיפילג את מפלגת העבודה כמו גם את קווי המתאר של המפלגה הסוציאל-דמוקרטית שתחליף אותה. במובן זה המאבק בהפרטת קרקעות ישראל הוא מהלך מכונן בהתחדשות הסוציאל-דמוקרטית בישראל.

גירסה של מאמר זה פורסמה לראשונה ב"דף הירוק".

הסגרתן לשליטת ההון הפרטי. לכן, עיקור כוחה של הקק"ל באמצעות הפקעת אדמות "הפרימיום" שלה במרכז הארץ, מהווה תנאי הכרחי להשלמת מהפכת ההפרטה הישראלית. ספק אם בית-המשפט, שבפניו ניצבת סוגיה זו כעת, יעצור את שיתוף הפעולה החמדני שבין נציגי תנועת העבודה והמחנה הלאומי. רק כוח פוליטי סוציאל-דמוקרטי - כזה שיש לגבשו - יוכל למנוע את העלאת הקק"ל על מזבח ההון והשלטון.

בתיווכו של עיני העניקה מפלגת העבודה לנתניהו הכשר המוסרי להשלמת מדיניות ההפרטה ובכך קירבה את קיצה הרעיוני והפוליטי. בהתייחסו לעיסקת-החבילה השתבח נתניהו בכך ש"עיני לא עורר מכשולים ברפורמה שלי במנהל מקרקעי ישראל. אני מאמין שהוא ילך איתי גם לרפורמות נוספות" (הארץ 15.5.09). נתניהו כמובן לא התנבא בעלמא. איש אמונו, אורי יוגב, הסביר ל"דה-מרקר" כי במסגרת עסקת-החבילה "קיבלה המדינה את הסכמת ההסתדרות והמעסיקים לרפורמות בחשמל, בנמלים ובמנהל מקרקעי ישראל" (הארץ 14.5.09). תמורת הישגים בתחום האיגוד-המקצועי הסכים עיני גם לצעדים רגרסיביים בתחום הפיסקאלי: הפחתת המס לבעלי הכנסות גבוהות וחברות מכאן, והעלאת המע"מ והטלתו על פירות וירקות מכאן. "גלובס" ידע לבשר לקוראיו כי בניגוד לווטו שהטיל על הפרטת רכבת ישראל וחברת דואר ישראל, "עיני לא מתנגד להפרטת מינהל מקרקעי ישראל". עוד ציין העיתון כי "לעומת השנים הקודמות ההסתדרות איננה מבקשת להוציא את הרפורמה במינהל מחוק ההסדרים" ובלבד שזכויות העובדים לא ייפגעו במהלכה ("גלובס" 3.5.09).

תמיכתו של עיני בהפרטת המינהל - תוך הפקרת קרקעותיו ודאגה לזכויות עובדיו - משקפת בתמצית את מדיניותו וחושפת את הגיון העומק המנחה את דרכו, המובילה להתאיינותה של מפלגת העבודה כחלופה פוליטית לליכוד: הוא מקבל את עקרונותיו של משטר ההפרטה ומסייע להשלטתו, בטענה שהנחיתות המובנית של העובדים אינה מותרת להם ברירה אלא לקבל את הנחותיו של הסדר המופרט ולפעול במסגרתו למזעור נזקיו. במובן זה הציר עיני-נתניהו מבוסס על הגיון דומה לזה העומד ביסוד בריתו של עיני עם נשיא התאחדות התעשיינים, שרגא ברוש. שיתופי-פעולה אלו, משננים חסידיו של עיני, הינם הכרח במצב שבו "לא ניתן

דני גוטוויין הוא חבר יסו"ד ומלמד בחוג לתולדות ישראל באוניברסיטת חיפה

dgutwein@univ.haifa.ac.il